

คลังเพลงสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคดาาย
กรณีศึกษาเพลงล้านนา

A Song Collection for Music Teaching According
to Kodály's Concept: A Case Study of Lanna Music

คณิเทพ ปิตุภูมิเนา¹

Khanithep Pitupumnak

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาศิลปะไทย
คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Associate Professor, Department of Thai Arts,
Faculty of Fine Arts, Chiang Mai University
(E-mail: khanithep@gmail.com)

Received: 03/06/2022 Revised: 18/09/2022 Accepted: 21/09/2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีในเพลงล้านนาสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคดาัย และ 2) เพื่อสร้างคลังข้อมูลดนตรีจากบทเพลงล้านนาสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคดาัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลวิจัยพบว่า เพลงล้านนาที่เลือกมา 28 รายการมีชุดเสียง 2-9 เสียง มีระบบเสียง 9 ประเภท มีอัตราจังหวะแบบ 2/4, 3/4, และ 4/4 มีรูปแบบทำนองได้แก่ A, AA', AB, ABA', ABCB', และ ABAB'AB''AB'''AB''''AB''''' มีองค์ประกอบจังหวะ ได้แก่ โน้ตตัวกลม โน้ตตัวขาว โน้ตตัวดำ โน้ตเข้บดหนึ่งชั้น โน้ตเข้บดสองชั้น โน้ตประจุก และตัวหยุด และบทเพลงเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับเกรด 1 เกรด 4 เกรด 5 และ เกรด 6 ผู้วิจัยสร้างคลังเพลงจากเพลงทั้ง 28 รายการโดยจำแนกตามองค์ประกอบสำคัญที่นำไปใช้สอนตามแนวคิดของโคดาัย ได้แก่ ประเภทเพลง ชุดเสียง ระบบเสียง อัตราจังหวะ รูปแบบทำนอง องค์ประกอบจังหวะ และระดับชั้นที่เหมาะสม

คำสำคัญ: คลังเพลง, โคดาัย, การสอนดนตรี, ดนตรีศึกษา, ดนตรีล้านนา

Abstract

This research aims to 1) analyze the musical element of Lanna music, and 2) create a song collection from Lanna songs for teaching music according to Kodály's concept. Qualitative research methodology was employed in this research. The research results revealed that 28 selected Lanna songs had 2-9 sound sets, 9 types of sound systems, time signature 2/4, 3/4, and 4/4. There are melodic forms: A, AA', AB, ABA', ABCB', and ABAB'AB''AB'''AB''''AB''''''. There are Rhythmic elements; whole note, half note, quarter note, eighth note, sixteenth note, dotted note, and rest note. The songs suitable for students in Grade 1, Grade 4,

Grade 5 and Grade 6. A song collection was created from 28 songs which were classified into the music elements; types of music, sound set, sound system, time signature, melodic form, Rhythmic element and appropriate grade, used for teaching music according to Kodály's concept.

Keywords: Song Collection, Kodaly, Music Pedagogy, Music Education, Lanna Music

บทนำ

โซลตาน โคดาย (Zoltán Kodály, 16 ธันวาคม ค.ศ. 1882-6 มีนาคม ค.ศ. 1967) เป็นนักประพันธ์เพลง นักมานุษยดนตรีวิทยา และนักการศึกษาชาวฮังการี โคดายทำงานร่วมกับ เบลา บาร์ต็อก (Béla Bartók, 25 มีนาคม ค.ศ.1881-26 กันยายน ค.ศ. 1945) และได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้วางแนวทางการสอนดนตรีโดยใช้ดนตรีพื้นเมืองของประเทศฮังการีเป็นฐาน ทั้งนี้ แนวทางการสอนของโคดายได้รับการพัฒนาและต่อยอดโดยลูกศิษย์และนักดนตรีศึกษาจากทั่วโลก (Houlahan & Tacka, 2015) หลักการสอนตามทางของโคดาย คือ การสร้างการได้ยินภายใน (inner hearing) โดยใช้การร้องเป็นวิธีสำคัญ การร้องและการเคลื่อนไหว การเล่นประกอบเพลง และการเต้นรำพื้นเมืองจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านจังหวะและทำนองเพลงเบื้องต้น (Choksy, 2000) แล้วจึงเริ่มเรียนเพลงพื้นเมือง จากนั้นจึงเรียนเพลงนานาชาติที่จะนำไปสู่เพลงคลาสสิก (รัวชัย นาควงษ์, 2541; Houlahan & Tacka, 2015)

ตามแนวคิดของโคดาย นอกจากวิธีการสอนที่ถูกต้องแล้ว บทเพลงที่ใช้สอนก็มีความสำคัญไม่ยิ่งย่อนไปกว่ากัน บทเพลงต้องมีคุณภาพและมีคุณค่า สามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียน มีเนื้อเพลงที่สอดคล้องกับทำนอง จังหวะ และรูปแบบเพลง เพลงต้องสามารถพัฒนาสุนทรียภาพทางดนตรีได้ เพลงควรสะท้อนวัฒนธรรมของ

นักเรียน ซึ่งครูต้องเลือกบทเพลงที่เหมาะสมช่วงวัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การสอน (Houlahan & Tacka, 2015) โคคายเห็นว่าดนตรีพื้นเมืองซึ่งเป็นภาษาแม่ (musical mother tongue) และดนตรีศิลปะ (art song) เท่านั้นที่มีคุณภาพดีพอและเหมาะสมที่จะนำไปสอน เพลงที่ใช้ควรเป็นเพลงในวัฒนธรรมของนักเรียน เพื่อให้เด็กเกิดความภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตน อีกทั้ง เพลงพื้นเมืองยังแสดงออกถึงความคิดและความรู้สึกร่วมกันของคนในท้องถิ่นและแสดงความเป็นกลุ่มก้อน (ธวัชชัย นาควงษ์, 2541; Houlahan & Tacka, 2015) ทั้งนี้ บทเพลงควรมาจาก 3 แหล่ง คือ 1) เพลงที่มาจากการเล่น เพลงร้องของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก และบทท่องต่างๆ เพลงเหล่านี้เป็นเพลงสนุกเหมาะสมกับธรรมชาติของเด็ก และใช้ภาษาธรรมดาที่สอดคล้องกับลีลาการพูดของเด็กในแต่ละช่วงวัย 2) เพลงที่มาจากบริบททางวัฒนธรรมของเด็กซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น และ 3) เพลงที่มาจากงานประพันธ์ที่เหมาะสม หรือบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นโดยนักประพันธ์ที่เป็นที่ยอมรับ (Chosky, 2000)

บทเพลงจากแหล่งต่างๆ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ เพลงร้อง เพลงประกอบการเคลื่อนไหว และเพลงสำหรับบรรเลงเพื่อการฟัง เพลงร้องและเพลงประกอบการเคลื่อนไหวเป็นเพลงที่ใช้สอนในชั้นเรียน ควรเป็นเพลงที่มีวลีสั้นๆ ที่นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหา จังหวะ ทำนอง และองค์ประกอบดนตรีอื่นๆ ได้ง่าย ส่วนเพลงสำหรับการฟังเป็นบทเรียนเพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจดนตรีในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้ เพลงสำหรับการฟังอาจเป็นเพลงทำนองเดียวหรือมีดนตรีอื่นบรรเลงประกอบเป็นวงก็ได้

ด้วยความสำคัญของบทเพลงดังกล่าวมานี้ การนำบทเพลงพื้นเมืองมาวิเคราะห์และจัดการให้อยู่ในรูปแบบ “คลังเพลง” (song collection) ย่อมทำให้ครูผู้สอนสามารถเลือกบทเพลงไปใช้ได้เหมาะสมและเป็นไปตามหลักปรัชญาการสอนดนตรีแบบโคคายดังที่ได้กล่าวมา บทความวิจัยนี้ มุ่งนำเสนอการสร้างคลังเพลงสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคคาย โดยใช้เพลงล้านนาเป็นกรณีศึกษา ครูดนตรีที่ใช้แนวทางการสอนของโคคายสามารถเลือกบทเพลงในคลังเพลงนี้ไปใช้สอนได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งวัตถุประสงค์ด้านการพัฒนาทักษะทางดนตรี

(musicianship) และการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงการเชื่อมโยงดนตรีกับสังคมและวัฒนธรรม ความหลากหลายของวัฒนธรรมในสังคม และความเป็นประชากรโลกของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ สืบทอด และการต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาทางดนตรีโดยให้มีบทบาทและใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนดนตรีในระบบการศึกษาอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีในเพลงล้านนาสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคคาย
2. เพื่อสร้างคลังเพลงล้านนาสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคคาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้คลังเพลงล้านนาสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคคาย ซึ่งสามารถเพิ่มบทเพลงอื่นทั้งเพลงในวัฒนธรรมล้านนาและเพลงในวัฒนธรรมอื่นเพิ่มเติมได้
2. สนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีตามแนวคิดของโคคายซึ่งให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเป็นพลเมืองโลก
3. ส่งเสริมการอนุรักษ์ สืบทอด และต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดนตรีล้านนา

ขอบเขตการวิจัย

วิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์บทเพลงในวัฒนธรรมล้านนาที่เลือกมาจำนวน 28 รายการ โดยรวบรวมมาจากข้อมูลเสียงที่นักวิจัย/นักวิชาการรวบรวมไว้แล้วผนวกกับข้อมูลเพิ่มเติมจากภาคสนาม บทเพลงทั้งหมดนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัยโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เฉพาะทำนองและ

บริบทเบื้องต้นสำหรับนำไปสอนตามแนวคิดของโคคายเท่านั้น อนึ่ง งานวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งศึกษาบท้องในเชิงวรรณกรรม เช่น การใช้ภาษา คำแปล หรือภาพสะท้อนทางสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ บทเพลงล้านนาที่เลือกมาวิเคราะห์เป็นเพลงร้องหรือบทท้องซึ่งมีหลายสำนวน แต่ละสำนวนส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนจังหวะและทำนองเพลงของศิลปิน ดังนั้น บทเพลงที่เลือกมาในงานวิจัยนี้จึงไม่ถือว่าเป็นมาตรฐานหรือเป็นตัวแทนเพลงล้านนา และถือเป็นกรณีศึกษาเท่านั้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิเคราะห์เพลงล้านนา (เพลงร้องและบทท้อง) เพื่อจำแนกองค์ประกอบดนตรี ใช้แนวทางการวิเคราะห์ซึ่งพัฒนาขึ้นจากแนวทางการวิเคราะห์เพลงและจัดทำคลังเพลงของ Houlahan & Tacka (2015) และ Lois Chosky (2000) องค์ประกอบดนตรีดังกล่าว ได้แก่ ชุดเสียง (tone set) หมายถึง กลุ่มเสียงในบทเพลง เรียงจากเสียงต่ำสุดถึงเสียงสูงสุด เสียงกลาง (tone center) หมายถึง เสียงสุดท้ายของบทเพลง ระบบเสียง (tonality) คือ ชนิดของบันไดเสียง ระบบเสียงในงานวิจัยนี้อิงตามระบบเสียงดนตรีตะวันตก ช่วงเสียง (range) หมายถึง ความห่างของเสียงสูงสุดและต่ำสุดของบทเพลง หรือความห่างของขั้นคู่ซึ่งอิงตามประเภทขั้นคู่เสียงของดนตรีตะวันตก อัตราจังหวะและความเร็ว (meter/tempo) หมายถึง เครื่องหมายบอกค่าตัวโน้ต และ ความเร็วของบทเพลงที่เหมาะสมกับการร้องหรือการเล่นตามลำดับ จำนวนวลีเพลง (number of phrases) หมายถึง กลุ่มทำนองเพลงหรือวรรคเพลงสั้นๆ ที่มีความยาว 4 จังหวะขึ้นไป รูปแบบทำนอง (melodic form) หมายถึง กลุ่มวลีเพลงตั้งแต่ 1 วลีขึ้นไป ท่อนเพลงแต่ละท่อนมีองค์ประกอบของทำนองหรือจังหวะแตกต่างกันและใช้สัญลักษณ์เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์ใหญ่ องค์ประกอบจังหวะ (Rhythmic elements) หมายถึง จังหวะที่ประกอบขึ้นเป็นบทเพลง องค์ประกอบจังหวะที่โดดเด่น (prominent rhythmic elements) หมายถึง รูปแบบจังหวะที่เด่นชัดในบทเพลง องค์ประกอบทำนองที่โดดเด่น (prominent melodic elements) หมายถึง ทำนองที่เด่นชัดในบทเพลง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำ

เสนอข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ *ข้อเสนอแนะสำหรับการสอน* (pedagogical uses) หมายถึง ข้อเสนอแนะสำหรับครูดนตรีว่าบทเพลงแต่ละบทอาจนำไปสอนหัวข้อใดได้บ้าง *เสียงเริ่มต้นที่เหมาะสม* (comfortable starting pitch) หมายถึง เสียงเริ่มต้นที่เหมาะสมในการร้องบทเพลง และ *ระดับขั้นที่เหมาะสม* (grade suitability) หมายถึง ความเหมาะสมของบทเพลงว่าควรใช้สอนระดับขั้นใด จากนั้น นำเพลงล้านนาที่วิเคราะห์แล้วมาจัดหมวดหมู่เพื่อสร้างคลังเพลง โดยจัดกลุ่มเพลงตามองค์ประกอบดนตรีที่จำเป็นสำหรับการพิจารณาเพื่อนำบทเพลงไปใช้สอน

วิธีดำเนินงานวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลเสียงเพลงล้านนาทั้งจากที่มีการบันทึกไว้แล้วและข้อมูลภาคสนาม ผนวกกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสาร

แหล่งข้อมูล งานวิจัยนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 ส่วน คือ **ส่วนนักวิชาการดนตรี** ผู้รวบรวมเพลงพื้นเมือง คือ ผู้ที่สนใจดนตรีพื้นเมืองในเชิงวิชาการ เป็นผู้รวบรวมข้อมูลเสียง เรื่องราว หรือการวิเคราะห์เชิงวิชาการอย่างเป็นระบบหรือจัดเก็บบทเพลงพื้นเมืองในรูปแบบฐานข้อมูล เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลส่วนนี้ คือ เป็นผู้รวบรวมบทเพลงพื้นเมืองไว้ในรูปแบบเสียงหรือนोटเพลงและเป็นผู้นัดให้ข้อมูล ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลและแหล่งข้อมูลในส่วนนี้ ได้แก่ 1) อาจารย์สนั่น ธรรมธิ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีล้านนา ได้บันทึกเสียงการขับร้องเพลงล้านนาและบันทึกไว้ในเว็บไซต์ยูทูป (youtube) 2) หอจดหมายเหตุดนตรีล้านนา เจอรัลด์ ไคค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 3) นางสาวธิดินัดดา จินาจันทร์ นักวิจัยด้านวัฒนธรรมล้าน ได้รวบรวมการละเล่นเด็กล้านนาไว้ในรูปแบบหนังสือ ชื่อ “การละเล่นพื้นบ้าน ของเด็กล้านนา”

ส่วนศิลปินและผู้รู้ในชุมชน คือ ผู้ที่สามารถขับร้องหรือบรรเลงเพลงพื้นเมืองได้ ผู้ให้ข้อมูลนี้สามารถให้ข้อมูลเสียงและเรื่องราวของเพลงเพิ่มเติม อีกทั้งยังช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เคยเก็บรวบรวมไว้ก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ เกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลส่วนนี้ คือ เป็นผู้รู้เรื่องราวและสามารถขับร้องหรือบรรเลงเพลงพื้นเมืองได้

และ เป็นผู้ยินดีให้ข้อมูล ทั้งนี้ ศิลปินที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) อาจารย์ ัญญพงษ์ ปัญญบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมล้านนา 2) นายวิวัฒน์ ทีโน ศิลปินช่าง ฆอ ปี่จุม และสล่าทำปี่ และ 3) นายวรชิต จันทรศิริ ศิลปินกลองและดนตรีล้านนา **ส่วนนักดนตรีศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนตามแนวคิดของโคตาย** คือ ผู้ที่ สามารถให้คำแนะนำเพิ่มเติมได้ว่าบทเพลงแต่ละบทที่วิเคราะห์มาได้นั้นเหมาะสม กับการนำไปสอนนักเรียนช่วงวัยใด เกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องการ สอนดนตรีสำหรับเด็กโดยใช้แนวทางโคตาย ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลในส่วนนี้ได้แก่ อาจารย์ งามตา นันทขว้าง

อนึ่ง บทเพลงล้านนาเลือกมาจากแหล่งข้อมูลจำนวน 28 รายการ แบ่งออก เป็น 8 กลุ่ม โดยพิจารณาจากลักษณะเพลงและบทบาทหน้าที่ของเพลง มีรายละเอียด ดังนี้

1. เพลงประกอบการละเล่น ได้แก่ ชี้นัด โตตุ่ม มอญซ่อนผ้า ลิกก้องก่อ ลิกจุงจา โอซิว เพลงเหล่านี้ใช้ประกอบการละเล่นของเด็ก การเล่นบางชนิด เด็กเล่น ด้วยกันเอง เช่น ชี้นัด โตตุ่ม บางชนิดเด็กเล่นกับผู้ใหญ่ เช่น ลิกก้องก่อ ทั้งนี้ การละ เล่นเหล่านี้ค่อยๆ เลือนหายไปจากสังคมล้านนาปัจจุบัน

2. เพลงร้องของเด็ก ได้แก่ เพลงเอิบ เอิบ เป็นเพลงร้องเล่นวนไปวนมา คล้ายซอว้องแต่ไม่ใช่ทำนองซอ ปัจจุบันเด็กไม่ร้องเล่นแล้ว

3. เพลงกล่อมเด็ก ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กทำนองจะปู้ทางไทย ต๊ะโต่งเต่ง อ้อจจา เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงผู้ใหญ่ร้อง เพลงกล่อมเด็กมีหลายสำนวนทำให้ จังหวะและทำนองแตกต่างกันออกไป และมีข้อสังเกตสำคัญคือ เพลงกล่อมเด็กแบบ ที่มีทำนองไพเราะนี้มีเพียงผู้ใหญ่บางคนเท่านั้นที่ร้องได้ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเพลง กล่อมเด็กเหล่านี้ไม่ถูกนำมาขับกล่อมเด็กแล้ว

4. เพลงพิธีกรรม ได้แก่ เพลงเชิญผีนางดั่ง เป็นเพลงของผู้ใหญ่ใช้ใน พิธีกรรม ซึ่งปัจจุบันหาชมไม่ได้แล้ว

5. ซอ ได้แก่ ความหมายของเพื่อน เจ้าสุวัตนางบัวคำ ดาววิไถ่น้อย พระลอดินดง และเสเลเมา ซอเป็นวัฒนธรรมขับขานสำคัญของล้านนา ซอเป็น

เพลงร้องสำหรับผู้ใหญ่ มีเนื้อหาทั้งทางธรรมและทางโลก บทขอมีทั้งที่ประพันธ์ขึ้นและศิลปินต้นตามบริบท ปัจจุบัน การแสดงขอมยังเป็นที่นิยมอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ

6. ซอว่อง ได้แก่ กล้วย้าบ่อง กล้วย้าไซ เป็นบทขอมสั้นๆ ร้องวนไปวนมาทำนองเดียวกันนี้อาจมีบทขอมหลายสำนวน ทำให้ทำนองและจังหวะปรับเปลี่ยนไปตามผู้ร้อง

7. ระเบ้าขอ ได้แก่ ระเบ้าเงี้ยว ระเบ้าจะปุ ระเบ้าละม้าย ระเบ้าอือ เป็นระเบ้าหรือทำนองพื้นฐานการขับขอ ระเบ้าขอที่ยกมานี้เป็นทำนองหลักสำหรับใส่บทขออย่างไรก็ตาม สำนวนและเนื้อหาของบทขอปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของศิลปิน ระเบ้าขอจึงมีการปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบจังหวะและทำนองอย่างหลากหลาย การนาระบบาขอมมาบรรจุไว้ในคลังเพลงชุดนี้ จึงมีแต่ทำนอง ไม่มีบทขอ การนำไปใช้สอนจึงมุ่งเน้นที่การร้องเป็นโน้ตโดยไม่ใช้เนื้อร้อง

8. จังหวะกลอง ได้แก่ กลองเงี้ยว จังหวะกลองบูชาเสื่อขบตุ้ จังหวะกลองบูชาสาวหลับเตื่อ จังหวะกลองบูชาลกชนเป็ด ลกชนไก่ จังหวะกลองบูชาล่องน่าน จังหวะกลองสะบัดชัยผาห้วย ผาหยุด จังหวะกลองสะบัดชัยขี้หมูเจียงใหม่ จังหวะกลองเหล่านี้เป็นบทท่องเพื่อจำจังหวะ (เพลงกลอง) ซึ่งถือว่าเป็นกลยุทธ์หนึ่งสำหรับการสอนตีกลอง อย่างไรก็ตาม การสอนตีกลองล้านนาปัจจุบันอาจใช้วิธีจำหมายเลขกลองก็ได้

ข้อสังเกตสำคัญเกี่ยวกับบทเพลงที่เลือกมาคือ เป็นบทเพลงที่ได้เก็บปัจจุบันไม่ร้องแล้ว อีกทั้งส่วนใหญ่ยังเป็นบทเพลงที่มีบทบาทลดลงในสังคม คนในสังคมทั่วไปไม่ใช้บทเพลงเหล่านี้และลืมเลือนไปแล้ว นอกจากนี้ เพลงล้านนาที่เลือกมาจำนวนหนึ่งเป็นเพลงสำหรับผู้ใหญ่ เช่น เพลงขอ เพลงเหล่านี้มีเนื้อหายาวและมีหลายสำนวน

การเก็บข้อมูล รวบรวมทั้งข้อมูลเสียง ข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลเอกสารเป็นข้อมูลเกี่ยวกับบทร้องและบริบทของเพลงล้านนาซึ่งไม่มีโน้ตเพลงประกอบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูล ส่วนการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ มุ่งรวบรวมข้อมูล

เพลงและเรื่องราวของบทเพลงที่ไม่มีบันทึกไว้ ทั้งนี้ ข้อมูลต่างๆ อยู่ในรูปแบบเนื้อหาจากเอกสาร การบันทึกเสียงดนตรี และการบันทึกเสียงสัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล เป้าหมายสำคัญของงานวิจัยนี้คือการนำบทเพลงมาวิเคราะห์และจัดทำคลังเพลง ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจึงให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ทำนองเพลงที่ได้มาจากแหล่งข้อมูล เริ่มจากการถอดเสียงให้อยู่ในรูปแบบโน้ตเพลงตะวันตกพร้อมกับถอดบทร้องให้เป็นตัวอักษร ทั้งนี้ การถอดบทร้อง ผู้วิจัยถอดตามเสียงที่ได้ยินและสะกดคำอย่างอนุโลม เนื่องจากระบบอักษรในภาษาไทยภาคกลางไม่สามารถนำมาใช้สะกดคำล้านนาได้ทั้งหมด จากนั้น นำโน้ตเพลงและบทร้องให้ผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง เมื่อได้โน้ตเพลงที่ถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีที่จำเป็นต่อการเลือกบทเพลงไปใช้สอนตามแนวคิดของโคตาย พร้อมอธิบายบริบทเกี่ยวกับบทเพลงโดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม แล้วนำบทเพลงมาจัดหมวดหมู่ โดยแยกตามองค์ประกอบดนตรี

ผลการวิจัย

จากการเลือกเพลงล้านนามาวิเคราะห์และสร้างคลังเพลงสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคตายได้ผลการวิจัย โดยนำเสนอแยกเป็นประเด็น ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีในเพลงล้านนา

บทเพลงทั้ง 28 รายการได้รับการถอดโน้ตและวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีตามแนวทางที่กำหนดไว้ ได้ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีกล้านสำหรับจัดทำคลังเพลงสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโตดาย

เพลง	กลองยาว	l d r m	r	La pentatonic Tetra-chord	P5	@ / q=88	2	AB		E e o q h	q q n / o n h	r-m / d-l-d	r-m, d-l-d / Ostinato/up beat / o / @	G4	5
กลองเต็ก (ระบำกลองปู ทางไทย)	s, l, d r m s l	d	Do pentatonic	M9	@ / q=66	7	A (ab) B (cd) A'		se o q i h	e o n q / n n / o o / j e n n / m n	m-l-d-d-m / l-m-l-s- / l-s-m-r-d-d	l, d m / o n / cultural song	G4	5	
ซิมเนต	-	-	-	-	@ / q=100	1	A		e q	q q q / n n q	-	-	q n / beat, tempo	-	1
ความหมายของเพื่อน	s, l, d r m l	s	So pentatonic	M9	@ / q=84	8	AB		s E e q o h U	n o n q / o o n n / j e n n / m n	s-m-s-s-s-l-s / m-s-r-m-r-m-d-r-m-l	r m s / s, l, d r / o n, m n / Cultural song	A4	5-6	
จังหวะกลองปูชา เลือซบตี	-	-	-	-	@ / q=72	4	A (ab) B (cd)		e q m o	N n n q / n m n q / o o n q	-	-	o / m / cultural performance	-	5
จังหวะกลองปูชา ส้าวหรับเต๊ะ	-	-	-	-	@ / q=72	1	AA'		q n	n q	-	-	q n	-	1
จังหวะกลองปูชาโลก ชนเป็ด ลากไม้	-	-	-	-	@ / q=72	2	AB		e M	N n / M n n	-	-	M n n	-	4-5
จังหวะกลองปูชอนัน	-	-	-	-	@ / q=72	3	ABC		e q m	n n n q / n n m o	-	-	N n / m / o	-	5
จังหวะกลองสะบัดชัยฟ้าพระ ผาหิขิต	-	-	-	-	@ / q=72	1	AB		e q	e n n / n q q q	-	-	n n	-	1
จังหวะกลองสะบัดชัยหมู่เจียงใหม่	-	-	-	-	@ / q=72	2	AA'		e q	n n	-	-	n n	-	1

เพลง	เจ้าสุวัตินางบัวคำ	s, l, t, d r m s l t	l	D minor (D E F S A [Bb] C D)	M10	@ / q = 72	9	AA'	eqjh	qjeqq/ nmn/ jeje	m-l-l-s-l-r- m/l-d-m-r-d/ r-s-l-r-t-l-r-l	jeje/ Nnn/m-l-s/r-t l	A4	4-5
	เขียดผีนางตั้ง	s, l, d r m s	s	So pentatonic	P8	@ / q = 84	-	AB	e q j h	qjjeqq/qnq	d-m /m-r-d/l-d- m/s-m-r	je/qn/d-r-m/l, -d-m (minor triad)	C4	4
	ดาวรีกั่ม้อย	m, s l, d r m s l'	s	So penta- tonic	P11	\$/ q = 84	8	AA'	se q jw	j e n m/q o q q	s-d-r-d/l-l-m- l-d/ r-m-d-l- m/m-l-d-d-s	skip melody/j e n n	D5	5
	ตี่โง่ตั้งตั้ง	m, s, l, d r m s'	s	So Penta- tonic	M10	@ / q = 66	36	ABAB' AB'' AB''' AB'''' AB''''''	eq j h h f u	h q j e / q n q h / j e q q / n u n q q	s-l-d-m/s-r- m-r-d-l/r-l-d- d-m-s/d-d-s,	V a r i a t i o n f o r m / n u n q q	C4	4
	โตตุ้ม	m s	s	Bitonic	m3	@ / q = 72	1	A	e	n n	m-s	m-s	E4	1
	พระเอกเตนตง	s, l, d r m s l d'	m	Me penta- tonic	P11	@ / q = 72	5	A	eqjhdw	hqq	s-d'-l-d-m-s/s- m-l-l-r-m/d-s- r-d-r-s/s-l-m-s- m-r-m	d/v	A4	4-5
	มอญซอมน้ำ	l, d r m	d	Tetra tonic	P5	@ / q = 96	2	A	enqjQ	qnqn/jeqq	d-r-m-l-d-r-m	l-d-r-m/qn	C4	4-5
	รบ้ำเงี้ยว	d r m f s l	r	Hexachord	M10	@ / q = 100	8	ABE'A'	eqjhU	O q j e q q / q n U - j e q n / q q h U q	d r d m y d l, d r / f, s, l	note reading/ up beat./ f, s, l/je/qnvaq	A4	5

เพลง	ระบำกะป๋	l, d r m s l	d	Do Pentatonic	P8	@ / q = 66	7	AA'	eton n n k n a n e	eq Q j h U	qjeqqh/hhh	m-s-l-m-s-l/r-m-r-l, d	m-s-l-m-s-l/r-m-r-l, d	note reading/hhh/je	E4	5
	ระบำละม้าย	l, d r m f s	r	Hexachord (C D E F G A)	m7	@ / q = 84	7	ABA'	eton n n k n a n e	eq j h U	jeqqh	r-m-f-r-m-f/r-d-r-m-d/r-d-r-d+l, d	f/je/U	D4	5	
	ระบำถือ	l, d r m / s, l, d r m s	s	So pentatonic	M9	@ / q = 84	8	ABCB'	eton n n k n a n e	eq j h d w U	qjeqnUq	d-r-m-l, d-r/d-r-m-r-m-s, l, d	Modulation/je/lup beat/m-s, l-s	A4	5	
	ลิกก้องก้อ	l, d m	d	Tritonic	P5	@ / q = 72	14	A	eton n n k n a n e	eq j h	qqh/jeqq	l, d-m	minor triad/qqh/jeqq	E4	4-5	
	ลิกจูงจา	d m s	m	Tritonic	P5	@ / q = 72	4	A	eton n n k n a n e	eq j h	qqh/jeqq	l, d-m	Minor triad /qqh/jeqq	E4	4-5	
	เสเตเมฆา	s, l, d r m s l t	l	D natural minor (D E F G A Bb C D)	M10	@ / q = 72	8	AA'	eton n n k n a n e	enolQh	Jejeqqq/jeon	m-s-l-r-m-s-l-s-l-s-m-s-d-r-s/s-m-r-d-l-d-l	minor scale/o	A4	5	
	ทัญป๋อง ทัญไช	l, d r m s l t r	l	la pentatonic	P11	@ / q = 72	4	AA'	eton n n k n a n e	emoqQ	qn/jeo	l-t-s-l-m-l-m-r-d/d-r-m-r-s-m-r-d-r	Minor scale/qn/je/m/o	A4	5	
	ชื้อ จาจา	m, s, l, d r m s l	d	Do pentatonic	P11	@ / q = 42	14	AB(ab)	eton n n k n a n e	se o q j f U	non/n m n/nuq/je n	l, d-m/d-m, s/r'-d'-r'-d'	no/f l, d-m/เทมป๋อสำหรับ การฟัง	D4	5	
	โฉฉิว	d r m	D	trichord	M3	@ / q = 100	2	A	eton n n k n a n e	eq	qqnq/nq	r-d-m-r-d/r-m-r-m-d	d-r-m/qn	G4	1	
	เอิน เอิน	l, d r m	d	Tetratonic	P5	@ / q = 84	1	A (ab)	eton n n k n a n e	e o q Q	qq q/nq/onaq	d-r-m-d/d-l, r/m-d-r-d	d-r-m/l, d-r/nq	E4	1-5	

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า บทเพลงมีชุดเสียง 2-9 เสียง ได้แก่ m s/d r m/l, d m/d m s/l, d r m/d r m s l/l, d r m s l/l, d r m f s/s, l, d r m s/s, l, d r m s l/s, l, d r m l/l, d r m s l t r'/s, l, t, d r m s l t/s, l, d r m s l t/s, l, d r m s l d'/m, s, l, d r m s/m, s, l, d r m s l มีระบบเสียง 9 ประเภท ได้แก่ Trichord, Hexachord, Bitonic, Tritonic, Tertrasonic, Do pentatonic, Me pentatonic, So pentatonic, และ D natural minor มีอัตราจังหวะ 2/4, 3/4, และ 4/4 มีรูปแบบทำนอง ได้แก่ A, AA', AB, ABA', ABCB', และ ABAB'AB''AB'''AB''''AB''''' มีจังหวะพื้นฐาน ได้แก่ โน้ตตัวเข็บบีตหนึ่งชั้น เข็บบีตสองชั้น ตัวดำ ตัวกลม ตัวขาว โน้ตประจูด และตัวหยุด และบทเพลงเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับเกรด 1 เกรด 4 เกรด 5 เกรด 6 ทั้งนี้ ผู้อ่านสามารถเข้าถึงข้อมูลโน้ตเพลงและรายละเอียดทั้งหมดจาก URL หรือ QR Code นี้

https://drive.google.com/file/d/1R5uaKvr9SYHyY5Klo_RmRLClcqOzEiVF/view?usp=sharing

2. คลังเพลงล้านนาสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคตยา

คลังเพลงล้านนาสำหรับใช้สอนดนตรีตามแนวคิดของโคตยาทำขึ้นโดยนำบทเพลงที่วิเคราะห์แล้วมาจัดเรียงตามกลุ่มโดยเรียงตามลำดับอักษร และจัดเรียงตามองค์ประกอบสำคัญที่นำไปใช้สอน ได้แก่ ประเภทเพลง ชุดเสียง ระบบเสียง อัตราจังหวะ รูปแบบทำนอง องค์ประกอบจังหวะ และระดับชั้นที่เหมาะสม ดังนี้

เรียงตามลำดับอักษร

ก

กลองเจี๊ยะ

กล่อมเด็ก (ระบำจะปู้ ทางไทย)

ข

ซี้แนด

ค

ความหมายของเพื่อน

จ

จังหวะกลองบูชาเสื่อขบตุ้

จังหวะกลองบูชาสาวหลับเตีอะ

จังหวะกลองบูชาलगคนเป็ด ลก

ชนไก่

จังหวะกลองบูชาล่องน่าน

จังหวะกลองสะบัดชัยผาพั้วะ

ผาหยุด

จังหวะกลองสะบัดชัยซี้หมูเจียง

ใหม่

เจ้าสุวัต นางบัวคำ

ช

เชิญผีนางดั่ง

ด

ดาววีไถ่น้อย

ต

ต๊ะ โต้ง เต่ง

โตตุ้ม

พ

พระลอเดินดง

ม

มอญซ่อนผ้า

ร

ระบำเจี๊ยะ

ระบำจะปู้

ระบำละม้าย

ระบำอื้อ

ส

สิกก้องก่อ

สิกกุ่งจา

เสเลเมา

ท

หญ้าป้อง หญ้าไซ

อ

อื้อ จา จา

โอซิว

เอิบ เอิบ

ประเภทเพลง**ประกอบการละเล่น**

ซี้แนด

โตตุ้ม

มอญซ่อนผ้า

สิกก้องก่อ

สิกกุ่งจา

โอซิว

เพลงร้องของเด็ก

เอิบ เอิบ

เพลงกล่อมเด็ก

ต๊ะ โต้ง เต่ง

อื้อ จา จา

เพลงพิธีกรรม

เชิญผีนางดั่ง

ขอ

ความหมายของเพื่อน

เจ้าสุวัต บัวคำ

ดาววีไถ่น้อย

พระลอเดินดง

ขอว้อง

หญ้าป้อง หญ้าไซ

ระบำขอ

ระบำเจี๊ยะ

ระบำจะปู้

ระบำละม้าย

ระบำอื้อ

จังหวะกลอง

กลองเจี๊ยะ

จังหวะกลองบูชาเสื่อขบตุ้

จังหวะกลองบูชาสาวหลับเตีอะ

จังหวะกลองบูชาलगคนเป็ด ลก

ชนไก่

จังหวะกลองบูชาล่องน่าน

จังหวะกลองสะบัดชัยผาพั้วะ

ผาหยุด

จังหวะกลองสะบัดชัยซี้หมูเจียง

ใหม่

ชุดเสียง (tone set)

m s

โตตุ้ม

d r m

โอซิว

l, d m

สิกก้องก่อ

d m s

สิกกุ่งจา

l, d r m

กลองเจี๊ยะ

มอญซ่อนผ้า

ระบำอื้อ

เอิบ เอิบ

d r m s l

ระบำเงี้ยว

l, d r m s l

ระบำจะปู

l, d r m f s

ระบำละม้าย

s, l, d r m s

เชิญผีนางดั่ง

ระบำอื้อ

s, l, d r m s l

กล่อมเด็ก (ระบำจะปู ทางไทย)

s, l, d r m l

ความหมายของเพื่อน

l, d r m s l t r'

หญ้าป่อง หญ้าไซ

s, l, t, d r m s l t

เจ้าสุวัต บัวคำ

s, l, d r m s l t

เสเลเมา

s, l, d r m s l d'

พระลอเดินดง

m, s, l, d r m s

ต๊ะ โต้ง เต่ง

m, s, l, d r m s l

ดาววีไถ่น้อย

อื้อ จา จา

ระบบเสียง (tonality)

Trichord

โอซีว

Hexachord

ระบำเงี้ยว

ระบำละม้าย

Bitonic

โตตุ้ม

Tritonic

ลิกก้องก้อ

ลิกจูงจา

หญ้าป่อง หญ้าไซ

Tertraticonic

กลองเงี้ยว

มอญซ่อนผ้า

เอิบ เอิบ

Do pentatonic

กล่อมเด็ก (ระบำจะปู ทางไทย)

ระบำจะปู

อื้อ จา จา

Me pentatonic

พระลอเดินดง

So pentatonic

ความหมายของเพื่อน

เชิญผีนางดั่ง

ดาววีไถ่น้อย

ต๊ะ โต้ง เต่ง

ระบำอื้อ

D natural minor

เสเลเมา

อัตราจังหวะ (meter)

2/4

กลองเงี้ยว

กล่อมเด็ก (ระบำจะปู ทางไทย)

ซีแนต

ความหมายของเพื่อน

จังหวะกลองปูชาเสือขบตี

จังหวะกลองปูชาสาวหลับเตื่อะ

จังหวะกลองปูชาลกชนเป็ด ลก

ชนไก่

จังหวะกลองปูชาล่องน่าน

จังหวะกลองสะบัดชัยผาแพ้วะ

ผาหยุด

จังหวะกลองสะบัดชัยขี้หมูเจียง

ใหม่

เจ้าสุวัต บัวคำ

เชิญผีนางดั่ง

ต๊ะ โต้ง เต่ง

โตตุ้ม

มอญซ่อนผ้า

ระบำเงี้ยว

ลิกก้องก้อ

ลิกจูงจา

เสเลเมา

หญ้าป่อง หญ้าไซ

โอซีว

อื้อ จา จา

เอิบ เอิบ

3/4

จังหวะกลองปูชาลกชนเป็ด ลก

ชนไก่

4/4

ดาววีไถ่น้อย

พระลอเดินดง

ระบำจะปู

ระบำอื้อ

รูปแบบทำนอง (melodic form)	กล่อมเด็ก (ระบำจะปู ทางไทย)	เสเลเมา
A	ระบำละม้าย	หญ่าป่อง หญ่าไซ
ซี้แนด	ABCB'	โอซิว
จังหวะกลองปูชาล่องน่าน	ระบำอื้อ	เอิบ เอิบ
จังหวะกลองสะบัดชัยผำพัวะ	ABAB'AB''AB'''	qgh
ผาหยุด	AB'''AB'''''	ต๊ะ โต้ง เต่ง
โตตุ้ม	ต๊ะ โต้ง เต่ง	ระบำจะปู
พระละเดินดง		ระบำละม้าย
มอญช่อนผ้า	องค์ประกอบจังหวะ (Rhythmic elements)	ลิกก้องก่อ
ลิกก้องก่อ	ng	ลิกจุงจา
ลิกจุงจา	ซี้แนด	○
โอซิว	จังหวะกลองปูชาเสื่อขบตุ้	ซี้แนด
เอิบ เอิบ	จังหวะกลองปูชาลกชนเบ็ด ลกชนไก่	มอญช่อนผ้า
AA'	จังหวะกลองปูชาล่องน่าน	ระบำจะปู
จังหวะกลองปูชาสาวหลับเตอะ	จังหวะกลองสะบัดชัยผำพัวะ	ลิกจุงจา
จังหวะกลองสะบัดชัยซี้หมูเจียงใหม่	ผาหยุด	เสเลเมา
เจ้าสุวัต นางบัวคำ	จังหวะกลองสะบัดชัยซี้หมูเจียงใหม่	หญ่าป่อง หญ่าไซ
ดาววีไก่อ้น้อย	ดาววีไก่อ้น้อย	E
ระบำจะปู	โตตุ้ม	กลองเงี้ยว
เสเลเมา	qg	○
หญ่าป่อง หญ่าไซ	กลองเงี้ยว	กลองเงี้ยว
AB	กล่อมเด็ก (ระบำจะปู ทางไทย)	กล่อมเด็ก (ระบำจะปู ทางไทย)
กลองเงี้ยว	ซี้แนด	ความหมายของเพื่อน
จังหวะกลองปูชาเสื่อขบตุ้	จังหวะกลองปูชาสาวหลับเตอะ	จังหวะกลองปูชาเสื่อขบตุ้
จังหวะกลองปูชาลกชนเบ็ด ลกชนไก่	เจ้าสุวัต บัวคำ	จังหวะกลองปูชาล่องน่าน
ความหมายของเพื่อน	เชิญผีนางดั่ง	ดาววีไก่อ้น้อย
เชิญผีนางดั่ง	ต๊ะ โต้ง เต่ง	เสเลเมา
อือ จา จา	มอญช่อนผ้า	หญ่าป่อง หญ่าไซ
ABA'	ระบำเงี้ยว	เอือ จา จา
	ลิกจุงจา	เอิบ เอิบ
		m
		ความหมายของเพื่อน
		จังหวะกลองปูชาเสื่อขบตุ้

จิ้งหะกอลงปูชาล่องน่าน	ระบำจะปู	4
หญ้าป่อง หญ้าไซ	w	ตี้ โต้ง เต่ง
อ้อ จา จา	ดาววีไถ่น้อย	จิ้งหะกอลงปูชาลอกขนเป็ด ลก
M	พระล่อเดินดง	ชนไก่
จิ้งหะกอลงปูชาลอกขนเป็ด ลก	f	เจ้าสุวัต บัวคำ
ชนไก่	ตี้ โต้ง เต่ง	เชิญผีนางดั่ง
je	อ้อ จา จา	พระล่อเดินดง
กล่อมเด็ก (ระบำจะปู ทางไทย)	qnUq	มอญช่อนผ้า
ความหมายของเพื่อน	ตี้ โต้ง เต่ง	สิกก้องก้อ
เชิญผีนางดั่ง	ระบำเงี้ยว	สิกกุ่งจา
ดาววีไถ่น้อย	ระบำอ้อ	5
ตี้ โต้ง เต่ง	U	กลองเงี้ยว
เจ้าสุวัต บัวคำ	ความหมายของเพื่อน	กล่อมเด็ก (ระบำจะปู ทางไทย)
พระล่อเดินดง	ระบำเงี้ยว	ความหมายของเพื่อน
มอญช่อนผ้า	ระบำจะปู	จิ้งหะกอลงปูชาเสื่อขบตี
ระบำเงี้ยว	ระบำละม้าย	จิ้งหะกอลงปูชาลอกขนเป็ด ลก
ระบำละม้าย	ระบำอ้อ	ชนไก่
ระบำอ้อ	พระล่อเดินดง	จิ้งหะกอลงปูชาล่องน่าน
สิกก้องก้อ	อ้อ จา จา	เจ้าสุวัต บัวคำ
สิกกุ่งจา		ดาววีไถ่น้อย
เสเลเมา	ระดับชั้นที่เหมาะสม (grade พระล่อเดินดง	
หญ้าป่อง หญ้าไซ	suitability) (เกรด 1 อายุ 6 ปี มอญช่อนผ้า	
อ้อ จา จา	เกรด 4 อายุ 9 ปี เกรด 5 อายุ	
h	10 ปี เกรด 6 อายุ 11 ปี) ระบำเงี้ยว	
กลองเงี้ยว	1	ระบำจะปู
ความหมายของเพื่อน	ชี้แนต	ระบำละม้าย
เจ้าสุวัต บัวคำ	จิ้งหะกอลงปูชาสาวหลับเต๊ะ	ระบำอ้อ
เชิญผีนางดั่ง	จิ้งหะกอลงสะบัดชัยผาพั้วะ	สิกก้องก้อ
พระล่อเดินดง	ผาหยุด	สิกกุ่งจา
ระบำจะปู	จิ้งหะกอลงสะบัดชัยขี้หมูเจียง	เสเลเมา
สิกก้องก้อ	ใหม่	หญ้าป่อง หญ้าไซ
เสเลเมา	โตตุ้ม	อ้อ จา จา
d	โอชีว	เอิบ เอิบ
พระล่อเดินดง	เอิบ เอิบ	6
		ความหมายของเพื่อน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เพลงล้านนาที่เลือกมาทั้ง 28 รายการ สรุปได้ว่า บทเพลง มีชุดเสียง 2-9 เสียง ได้แก่ m s/d r m/l, d m/d m s/l, d r m/d r m s l/l, d r m s l/l, d r m f s/s, l, d r m s/s, l, d r m s l/s, l, d r m l/l, d r m s l t r'/s, l, t, d r m s l t/s, l, d r m s l d'/m, s, l, d r m s/m, s, l, d r m s l มีระบบเสียง 9 ประเภท ได้แก่ Trichord, Hexachord, Bitonic, Tritonic, Tertronic, Do pentatonic, Me pentatonic, So pentatonic, และ D natural minor มีอัตราจังหวะ 2/4, 3/4, และ 4/4 มีรูปแบบทำนอง ได้แก่ A, AA', AB, ABA', ABCB', และ ABAB'AB''AB'''AB''''AB''''' มีจังหวะพื้นฐานได้แก่ โน้ตตัวเข็บบัดหนึ่งชั้น เข็บบัดสองชั้น ตัวดำ ตัวกลม ตัวขาว โน้ตประจูด และตัวหยุด และบทเพลงเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับเกรด 1 เกรด 4 เกรด 5 และ เกรด 6 แล้วนำบทเพลงทั้งหมดมาจัดทำคลังเพลงเพื่อใช้สอนตามแนวคิดของโคตตาย โดยจัดเรียงตามองค์ประกอบสำคัญที่นำไปใช้สอน ได้แก่ ประเภทเพลง ชุดเสียง ระบบเสียง อัตราจังหวะ รูปแบบทำนอง องค์ประกอบจังหวะ และระดับชั้นที่เหมาะสม

อภิปรายผล

คลังเพลงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับการจัดการเรียนการสอนดนตรีตามแนวคิดของโคตตาย ในหลายประเทศสร้างคลังเพลงขึ้นมาเพื่อรวบรวมและเผยแพร่ในวงกว้าง คลังเพลงช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอนเพื่อเลือกเพลงไปใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้งด้านองค์ประกอบดนตรีและด้านบริบทดนตรี วัตถุประสงค์เหล่านี้เป็นเป้าหมายของการเรียนดนตรีเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะและเห็นคุณค่าของดนตรี (รัชชชัย นางควงษ์, 2543; สุเทพ บรรลือสินธุ์, 2537; อรวรรณ บรรจงศิลป์, 2538)

Chosy (2000) อธิบายว่าเพลงที่นำมาสอนควรมาจาก 3 แหล่ง คือ เพลงเด็ก เพลงในวัฒนธรรม และงานประพันธ์ดนตรีที่เหมาะสม ในงานวิจัยนี้ บทเพลงล้านนาที่เลือกมามีทั้งเพลงเด็กร้องและเพลงผู้ใหญ่ร้อง เพลงผู้ใหญ่ร้อง ได้แก่ เพลงกล่อมเด็ก ซอ และบทเพลงพิธีกรรม บทเพลงเหล่านี้แตกต่างไปจากเพลงที่เด็ก

ร้องทั้งด้านลีลาการร้องและบทร้อง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยนำมาบรรจุไว้ในคลังเพลง ด้วยเพราะเห็นว่าบทเพลงเหล่านี้อาจนำไปใช้สอนเด็กได้แต่ต้องปรับจังหวะ ทำนอง และเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม นอกจากนี้ การนำบทเพลงไปสอนอาจใช้สอนเพื่อเน้นให้นักเรียนมีประสบการณ์ทางดนตรีจากการฟังโดยมีครูเป็นผู้ร้อง ครูอาจร้องเพลงประกอบการเล่านิทานหรือเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม บทเพลงในคลังเพลงยังไม่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบดนตรี และไม่ครอบคลุมทุกช่วงวัยเนื่องจากลักษณะของดนตรีล้านนาแตกต่างจากดนตรีตะวันตก ทั้งนี้หากรวบรวมเพลงพื้นเมืองต่อไปอาจทำให้ค้นพบบทเพลงที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบดนตรีและทุกช่วงวัยได้ นอกจากนี้ ครูสามารถนำองค์ประกอบดนตรีล้านนาที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้ประพันธ์เพลงที่เหมาะสมสำหรับการนำไปสอนนักเรียนได้เช่นกัน

เพลงล้านนาและเพลงในท้องถิ่นอื่นๆ ยังมีอีกมาก เนื่องจากการสร้างสรรค์ของศิลปินมีความหลากหลาย ทำให้จังหวะและทำนองมีความหลากหลายไปด้วย ความหลากหลายนี้เองเป็นจุดน่าสนใจของผู้ที่ต้องการรวบรวมบทเพลงแล้วสร้างเป็นคลังเพลงต่อไป

การนำไปใช้สอน เนื้อหาการสอนดนตรีประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ทักษะทางดนตรี ความรู้ทางดนตรี และบริบททางดนตรี (วัชชัย นาควงษ์, 2543, อรรถรรณบรรจงศิลป์, 2538) การวิเคราะห์บทเพลงครอบคลุมเนื้อหาทางดนตรีในส่วนของความรู้ทางดนตรีและบริบททางดนตรี ส่วนการพัฒนาทักษะทางดนตรีขึ้นอยู่กับนำไปใช้ของครูผู้สอน การนำคลังเพลงไปใช้ ผู้สอนต้องมีความเข้าใจปรัชญาและเป้าหมายการสอนดนตรีของโคตยา ต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการและมีทักษะการสอน รวมถึงต้องสามารถวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสม

ข้อสังเกตสำคัญในการสร้างคลังเพลงล้านนา คือ ลักษณะเฉพาะของภาษา และลักษณะทางดนตรีที่แตกต่างออกไปจากดนตรีตะวันตก แม้ว่าการสอนตามแนวคิดของโคตยาจะมีเป้าหมายเพื่อการเรียนดนตรีตะวันตก แต่เพลงล้านนาสามารถเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนได้ทั้งในส่วนการพัฒนาทักษะดนตรี

(musicianship) และส่วนการเรียนรู้ความหลากหลายและคุณค่าทางวัฒนธรรม ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวทางการสอนดนตรีตามสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ที่ให้ความสำคัญกับทั้งเนื้อหาทางดนตรีและบริบทของดนตรี เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม คุณค่า ภูมิปัญญา

ครูผู้นำบทเพลงไปใช้อาจปรับให้เหมาะสมกับแต่ละบริบท ครูอาจปรับทำนอง ปรับจังหวะ ปรับคำซึ่งเป็นธรรมชาติหนึ่งของเพลงพื้นเมืองอยู่แล้ว ทั้งนี้การปรับเพลงให้เหมาะสมเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ตามแนวคิดของโคคาย

การสอนตามแนวคิดของโคคายไม่จำเป็นต้องใช้เพลงในวัฒนธรรมทั้งหมด เป้าหมายการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางดนตรีซึ่งมีบทเพลงจำนวนมากที่เหมาะสมกับเป้าหมายการเรียนรู้ ทั้งนี้ องค์ความรู้เหล่านี้ปรากฏอยู่ในตำราหลายเล่มทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศซึ่งปรากฏรายชื่อในรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความนี้แล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามกรอบระยะเวลาและกรอบแหล่งข้อมูลที่กำหนดไว้ ยังมีข้อมูลเพลงล้านนาและเพลงในวัฒนธรรมต่างๆ ในประเทศไทยอีกมากที่สามารถนำมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีตามแนวคิดของโคคายได้

2. โน้ตเพลงในงานวิจัยสามารถนำไปเรียบเรียงเป็นหนังสือแบบเรียน โดยพัฒนารูปแบบการนำเสนอ เช่น การจัดทำโน้ตแท่ง (stick notation) จัดรูปเล่มให้น่าสนใจ เพิ่มเติมรูปภาพ เป็นต้น

3. คลังเพลงนี้ยังไม่เคยทดลองใช้ การทดลองใช้ย่อมทำให้คลังเพลงนี้พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นด้านการสอน ผู้สอนหลากหลายคนย่อมนำบทเพลงไปใช้ในหลายทาง ความหลากหลายนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาคลังเพลงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2566

เอกสารอ้างอิง

- ธวัชชัย นาควงษ์. (2541). การสอนดนตรีสำหรับเด็กตามแนวของโคโด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธวัชชัย นาควงษ์. (2543). การสอนดนตรีสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สนั่น ธรรมธิ. (2550). นาฏดุริยางคกรรม. เชียงใหม่ : สุเทพการพิมพ์.
- สุเทพ บรรลือสินธุ์. (2537). พื้นฐานการดนตรีสำหรับครูประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อรวรรณ บรรจงศิลป์. (2538). การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Choksy, L. (2000). **The Kodaly method I: comprehensive music education**. New Jersey : Prentice-Hall.
- Houlahan, M., & Tacka, P. (2015). **Kodaly today: A cognitive approach to elementary music education**. New York : Oxford University.